

Επισκεπτόμενος κανείς τα Γιάννινα θα σχηματίσει την εντύπωση μιας πόλης που «τρέχει» με άλλες ταχύτητες εντελώς διαφορετικές από αυτές που εμείς τουλάχιστον προσλαμβάνουμε στην πόλη των Σερρών. Οι λόγοι είναι πολλοί και ενδεικτικά να αναφέρουμε την πολύ μεγάλη προσέλευση επισκεπτών καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, προσέλευση που διευκολύνεται από την διάνοιξη της Εγνατίας οδού (έργο πραγματικά πολύ μεγάλο για τα ελληνικά δεδομένα), τη σημαντική γεωγραφική της θέση που την καθιστά μητροπολιτικό κέντρο οικονομικών και κοινωνικών συναλλαγών και φυσικά το Πανεπιστήμιό της (με πολύ μεγάλο αριθμό φοιτητών) που της δίνει σφρίγος, ζωντάνια, ρυθμό και κίνηση.

Αυτό όμως που κατά τη γνώμη μου (και πολλών άλλων βέβαια) δίνει το στίγμα στην πόλη των Ιωαννίνων είναι η διακριτή της πολιτισμική ταυτότητα.

Παρά τις ανεπανόρθωτες καταστροφές που έχει επιφέρει σ' όλες τις πόλεις της Ελλάδας το καθεστώς της αντιπαροχής και της άναρχης οικοδομικής ανάπτυξης με τους τόνους του μπετόν να κατακλύζουν και το τελευταίο τετραγωνικό μέτρο των ιστορικών κέντρων τους, τα Γιάννινα κατάφεραν όχι μόνον να διατηρήσουν ένα μεγάλο κομμάτι της ιστορικής τους κληρονομιάς (για το οποίο είναι ιδιαίτερος υπερήφανοι) αλλά και να το αναδείξουν καθιστώντας το μέρος του καθημερινού τους γίνεσθαι.

Η ιστορική τους αυτή κληρονομιά καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από δωρεές και κληροδοτήματα ευάριθμων ευεργετών, από διατηρητέα κτίρια που χρονολογικά εντάσσονται στα τέλη του 19ου αιώνα, ανάμεσά τους και μοναδικής αρχιτεκτονικής κατοικίες εβραίων (από τις πολυπληθέστερες κοινότητες – παλαιότερα – των Ιωαννίνων) και φυσικά από τα εξαιρετικά Βυζαντινά και Οθωμανικά μνημεία, τα οποία και καταλαμβάνουν τις πλέον περίοπτες θέσεις στην πόλη (Κάστρο, Νησάκι, και αλλού). Αυτό δε που προκαλεί εντύπωση και που σίγουρα συνιστά φωτεινή εξαίρεση για τα δεδομένα των ελληνικών πόλεων είναι η ανάδειξη των Οθωμανικής κληρονομιάς, η οποία θεωρείται από τους Γιαννιώτες αναπόσπαστο τμήμα της ιστορικής τους μνήμης και φυσικά ένα από τα μεγαλύτερα δέλεαρ των χιλιάδων επισκεπτών τους.

Εύλογα βέβαια κάποιοι θα υποστηρίξουν πως η βασική αιτία εστιάζεται στην προσωπικότητα του Αλή Πασά, της εμβληματικής (πλην εγκληματικής) αυτής φυσιογνωμίας της ταυτισμένης με την ιστορία των Ιωαννίνων και γενικότερα της Ηπείρου.

Θα ήταν λάθος να παραβλέψουμε την παραπάνω αιτιολογία, η οποία και σαφέστατα συνέβαλλε στην διατήρηση της ιστορικής συνέχειας με τη διατήρηση και ανάδειξη της Οθωμανικής κληρονομιάς. Αλλά εξίσου λάθος θα ήταν να παραβλέψουμε πως οι Γιαννιώτες από πολύ νωρίς συνειδητοποίησαν αυτό που εμείς εδώ στην πόλη μας αδυνατούμε να καταλάβουμε, ότι **η συνύπαρξη διαφόρων λαών, εθνοτήτων και πολιτισμών για αιώνες ολόκληρους αποτέλεσε κομμάτι άρρηκτα δεμένο με την ιστορία του πολύπαθου τόπου μας. Πως κάθε κατακτητής (είτε Ρωμαίος, είτε Βενετσιάνος, είτε Οθωμανός, είτε Βαλκάνιος) άφησε ανεξίτηλα τα δικά του ευδιάκριτα ίχνη στην μακρά πορεία του χρόνου, τα οποία στις περισσότερες των περιπτώσεων ενσωματώθηκαν στον κορμό των τοπικών κοινωνιών. Πως τα ίχνη αυτά σηματοδοτούν τους κυριότερους σταθμούς της ιστορίας του τόπου μας, τους οποίους και σε καμιά περίπτωση δεν μπορούμε να αποποιηθούμε, διότι μ' αυτόν τον τρόπο είναι σαν να τη διαγράφουμε.**

Είναι χαρακτηριστικό πως (ανάμεσα στο σύνολο των πολυάριθμων μνημειακών χώρων) το άψογα διατηρημένο τέμενος του Ασλάν Πασά (1618), με τον μιναρέ του να «τρυπάει τον ουρανό», που κυριαρχεί με τον επιβλητικό του όγκο στην βορειοδυτική ακρόπολη του κάστρου, λειτουργεί ως δημοτικό μουσείο όπου και φιλοξενούνται σε τρεις ενότητες κεμηλιακά αντικείμενα που αναφέρονται στην ελληνική, στην εβραϊκή και στην οθωμανική κληρονομιά. Τοποθετημένα τα μεν δίπλα στα δε καταδεικνύουν το προφανές που λέει, πως η ειρηνική

συνύπαρξη διαφορετικών κοινωνικών και θρησκευτικών ομάδων με διαφορετικές πολιτισμικές καταβολές, δεν συνιστά κατάρρα αλλά ευτυχές γεγονός.

Αν τώρα αποπειραθούμε να μπούμε στον κόπο να επιχειρήσουμε τις απαραίτητες συγκρίσεις με την κατάσταση που επικρατεί στην πόλη μας, θα διαπιστώσουμε μετά λύπης πως όχι μόνον έχουμε αποποιηθεί ένα μεγάλο μέρος της πολιτισμικής μας κληρονομιάς το οποίο και θυσιάσαμε (χωρίς τον παραμικρό ενδοιασμό) στο βωμό της αντιπαροχής, αλλά και πως εξακολουθούμε να αντιμετωπίζουμε αυτό που έχει απομείνει και δη αυτό που αναφέρεται στα Οθωμανικά μνημεία ως «νόθο παιδί μας».

Παρότι έχουμε το μοναδικό προνόμιο να «φιλοξενούμε» μερικά από τα καλύτερα και ομορφότερα τεμένη της Βαλκανικής Χερσονήσου, μοναδικής αρχιτεκτονικής, μνημειακής και ιστορικής αξίας, ελάχιστο ενδιαφέρον έχουμε εκδηλώσει για την αναστήλωση και ανάδειξή τους. Ελάχιστα μάλιστα μας έχει απασχολήσει και η σημαντική παράμετρος της τουριστικής αξιοποίησής τους.

«Εν κρυπτώ» αναστηλώθηκε το Ζιντζιρλί Τζαμί (τέλη 16ου αιώνα), από την εφορεία Βυζαντινών μνημείων της Καβάλας και περιμένει χρόνια τώρα την ένταξή του στον κορμό της πόλης μας. Το δε Μεχμέτ Μπέη Τζαμί (αρχές 15ου αιώνα) ένα κατά γενική ομολογία αρχιτεκτονικό κόσμημα, καταρρέει υπό το βάρος της παντελούς έλλειψης ενδιαφέροντος από τις Αρχές του τόπου μας.

- Το μόνο που μας κάνει (έστω ελαφρώς) να αισιοδοξούμε είναι η τελευταία
- πρωτοβουλία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, που προσφάτως έφερε στο
- προσκήνιο, μέσω μιας πολύ ενδιαφέρουσας εκδήλωσης (που έτυχε ιδιαίτερα
- ικανοποιητικής προβολής, αλλά και ανταπόκρισης), το τεράστιο θέμα της
- αξιοποίησης και ανάδειξης τη Οθωμανικής κληρονομιάς. Μάλιστα υπάρχει
- και η ρητή διαβεβαίωση για τον προγραμματισμό και μίας νέας εκδήλωσης με
- αποκλειστικό θέμα την πληρέστερη δυνατή ενημέρωση των Σερραίων πολιτών για
- την ιστορική αξία του συνόλου των οθωμανικών μνημείων που φιλοξενούνται στην
- πόλη και το Νομό.

Με την ελπίδα, λοιπόν, πως δεν θα υπάρξει η οποιαδήποτε υπαναχώρηση (κατόπιν «πιέσεων» διάφορων «εθνικά ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων») αναμένουμε με ενδιαφέρον τις επόμενες πρωτοβουλίες.

Υ.Γ. 1

Η σημερινή Δημοτική Αρχή και οι παρατάξεις της αντιπολίτευσης έχουν ή όχι άποψη για το παραπάνω θέμα και αν ναι τότε προτίθενται να την καταθέσουν;

Υ.Γ.2

Προς ενημέρωση, αλλά και προς παραδειγματισμό των ενδιαφερομένων να ενημερώσουμε πως την Παρασκευή, 27 Μαρτίου 2009, το απόγευμα, στο αμφιθέατρο της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων δόθηκε διάλεξη με το παρακάτω θέμα:

«Η Αρχιτεκτονική Κληρονομιά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στα Βαλκάνια». Αλλά είπαμε εξ' αρχής πως εκεί τρέχουν με άλλες «ταχύτητες».

Κώστας Χ. Πασχάλης

Μαθήματα ιστορικής αυτογνωσίας (και τουριστικής αξιοποίησης) από την πόλη των Ιωαννίνων

Υ.Γ.3

Άξια συγχαρητηρίων η διεύθυνση της εφημερίδας «Ελευθερία» που με συνέπεια και σοβαρότητα προβάλλει από την πρώτη στιγμή της έκδοσής της, οποιαδήποτε πρωτοβουλία αφορά στην ανάδειξη της Οθωμανικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του τόπου μας.□